in contractibus [1] omnis generis [2] volumus custodiri. Dat. 4. Kal. April. CP. RICHOMERE & CLEARCHO CONSS. 384.

De cautione ab emphyteuticario præstanda.

7. Iidem [3] AAA. Cynegio P. P.

QUicunque ad emphyteusim fundorum patrimonialium, vel reipublicæ jussu nostri numinis [4] venerit, is, si redundantia fortunarum idoneus fuerit ad restituenda, quæ defertis forte possessionibus requirentur, patrimonium suum publicis implicet nexibus. Si vero minor facultatibus probabitur, datis fidejussoribus idoneis ad emphyteusim accedat: scientibus his, quos talium rerum cura sollicitat [5], in se negligentiæ damna, si hujusmodi cautio defuerit, esse vertenda [6]. Dat. 6. Kal. Maji, CP. HONORIO NB. P. & EVODIO CONSS. 386.

De fundis limitrophis.

8. Iidem AAA. Nedearcho [7].

OMnes fundi [8] patrimoniales per Mesopotamiam, & Osdrochenam [9] provincias, quos constat diuturno retro Principum sanctionibus limiti deputatos, ad jus pristinum sine ullius adsertionis revocentur [10] obstaculo, præbituri omnia, quæ antea impendenda necessitatibus limitis præberi [11] consueverant: ita ut nulli penitus audiantur, qui aut rescripto, aut admotatione dominium, vel emphyteusim, vel conductionem quolibet genere largitatis de nostra liberalitate meruerint. Dat. prid. Kal. Maji, CP. HONORIO NB. P. & EVODIO CONSS.

De fundis patrimonialibus emptis, vel donatis, jure privato.

9. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Eutychiano P. P.

UNiversi cognoscant nihil privato jure, salvo [12] canone, fundis emptis [13] cum patrimonialibus esse commune: ita ut ad eos nunquam patrimonialium fundorum peræquator accedat: gravi multa feriendo, eo, qui statuta nostræ clementiæ ausus fuerit temerare. Dat. prid. Id. Novembr. HONORIO A. IV. & EUTYCHIANO CONSS. 398.

Si fundi patrimoniales fertiles aliquibus sunt concessi & steriles non: peræquator debet sterilia fertilibus aggregare: ut si omnium pensio præstetur, & divisio fiat sterilium aqua lance & fertilium. Bart.

10. Iidem AA. Eutychiano P. P.

FUndos patrimoniales eos duntaxat, qui *salvo canone* jure [14] privato nostra liberalitate [15] concessi sunt, cum his [16] patrimonialibus, qui in conditione propria [17] constituti sunt, illustris auctoritas tua jubeat exæquari: ita ut relevato onere rei [18], quod imminet fatigatis, translatio in eos, qui integris viribus florent, [& adscriptio [19]] tributorum æqua lance dividatur. Dat. 4. Id. April. CP. THEODORO CONS. 399.

De cautione ab emphyteuticario non præstita.

11. Impp. THEOD. & HONOR. AA. Probo Com. S. L.

JUs emphyteutici prædii, quod sine obligationis vinculo retentatum est judicio nostro, immutabile perdurare præcipimus: possessionem autem, quæ sine obligatione speciali fuerit vitiosa, vetustate temporis nolumus [20] adjuvari. Datum Id. April. *Ravennæ*, HONOR. VIII. & THEODOS. III. AA. CONSS. 411.

De jure possessorum, vel emphyteutic.

Emphyteutæ fundos patrimoniales emere non coguntur. Bart.

12. Impp. THEOD. & VALENT. AA. Tauro P. P.

POssessores, vel [21] emphyteuticarii [22] patrimoniales, qui fundos minime nunc usque comparaverunt, eodem largitatis modo nequaquam ad eorum comparationem urgeantur: sed tanquam pretiis dependis, sic eis nostri numinis [23] beneficio potiantur: ut quod juris alter inferendo pretium confectus est, hoc nostra liberalitate prædictus emphyteuticarius habeat. Illud quoque jus, in quibus colubit prædiis, quod aut ex successione, aut ex comparatione privata, aut [24] nostri numinis liberalitate, aut quocunque modo possedit, sciat illibatum intemeratumque servari: licentia eis concedenda etiam libertates mancipiis ex fundis patrimonialibus atque emphyteuticariis, cum fundorum sint domini, præstare. Dat. 14. Kal. Jul. ARIOBINDO, & ASPARE CONSS. 434.

De fundis non alienandis.

13. Iidem [25] AA. ad Florentium P. P.

NUlli jam in posterum licere præcipimus patrimoniales, seu limitrophos [26], vel saltuenses [27] fundos, qui per tractum Orientis [28] positi sunt, ad jus transferre privatum: sive dempto, sive salvo canone juris [fundorum [29]] immutatio postuletur: legis temeratores quinquaginta librarum auri pœna coërcentes: tam videlicet petitorem, quam officium, quod petitionem concedit admitti: licet adnotatio nostra, vel [30] divina pragmatica contra vetitum proferatur. Dat. 6. Id. Jun. CP. THEODOSIO A. XVII. & FESTO CONSS. 439.

De præscriptione XL. annorum.

14. Imp. ANASTASIUS A. Matroniano P. P.

JUbemus [31] omnes, qui in quacunque diœcesi, aut quacunque provincia, vel quolibet saltu [32], vel civitate [33] fundos patrimoniales, vel templorum, aut agonothetici [34], seu relevatorum jugorum, vel cujuscunque juris per quadraginta [35] jugiter annos (possessione scilicet, non solum eorum qui nunc detinent, verum etiam eorum qui antea possederant, computanda) ex quocunque titulo, vel etiam sine titulo hactenus possederunt, vel postea per memoratum quadraginta annorum spatium possederint, nullam [36] penitus super dominio memoratorum omnium fundorum, vel locorum, vel domorum a publico actionem, vel molestiam, aut quamlibet inquietudinem formidare, sed impositum canonem pro qualitate juris, cujus prædia sunt, aut loca, per singulos annos solventes, pro certo habeant suum esse, quod possident, vel postea possederint: ita ut omnibus ad excludendam omnem quolibet modo ex publico movendam quæstionem, nuda ex [37] quocunque titulo, vel etiam sine titulo corporalis quadraginta annorum jugis [38] possessionis exceptio possit sufficere: hoc etiam adjiciendo, ut illi quoque, qui adempto [39] canone hujusmodi fundos ab initio principali jussione [40] datos sibi fuisse confirmant, si per quadraginta annos adempti canonis beneficium jugiter possederunt, nec canonem, cujus ademptionem quadraginta (sicut dictum est) annorum possessio tectatur, possint penitus profligari: eo quod nostræ pietati placuit in utroque casu, id est tam salvo, quam adempto canone, possessorum nostrorum jura in eo statu, in quo per quadraginta annos (sicut dictum est) jugiter manserunt, absque ulla innovatione durare. Dat. 3. Kal. August. CP. OLYB. V. C. CONS. 491.

TIT. LXII.

DE MANCIPIIS ET COLONIS PATRIMONIALIUM, SALTUENSIUM, ET EMPHYTEUTICORUM [41] FUNDORUM.

Si villa locata in emphyteusim conceditur, non possunt coloni usurpare totum territorium ejusdem. Bart.

1. Imp. [42] CONSTANTINUS A.

EMphyteuticarios gravant [43] coloni, agros præter consuetudinem usurpantes, quos nullis culturis erudierunt: cum folennitas id [44] eos attrectare permittat, quod eorum labore, vel olivetis est insitum [45], vel vinetis. Sed & irriguas fontium [46] aquas usurpare conantur, quarum [47] fructus [48] is emphyteuticariis debentur. Ideoque placuit, ut [49] deinceps aquarum jura potestatesque penes emphyteuticarios permaneant: tantumque [49] ex [eis [50]] colonis imperitatur, quantum culturis eorum agrorum sufficere manifestum est, quos [51] ipsi colunt: pro modo autem superfluæ irrigationis, quam ultra culturas suas usurparint, emphyteuticariis [52] possessoribus pensiones accessionesque præbeant. PP. 7 Id. Mart. *Carthagine*, CONSTANTINO A. V. & LICINIO C. CONSS. 319.

Manumisso facta de mancipio fundi patrimonialis a non domino, rescinditur per procuratorem Cæsaris. Bart.

2. Imppp. VALENS, GRATIAN. & VALENT. AAA. ad Germanianum Com. S. L.

LIbertates, quas mancipiis [53] ex fundis patrimonialibus, atque emphyteuticis, qui fundorum non sunt domini, præstiterint, rationales huius [54] præcepti auctoritate rescindant. PP. 13. Kalend. Maji, LUPICINO & JOVINO CONSS. 367.

Emptor fundi patrimonialis tenetur dare colono, quem si expulerit, possessione privatur.

3. Imppp. GRATIAN. VALENT. & THEOD. AAA. Posthumiano P. P.

COgnovimus a nonnullis, qui patrimoniales fundos meruerunt [55], colonos antiquissimos perturbari, atque in [56] eorum locum [57], vel servos proprios, vel alios colonos furrogari. Edicti itaque hujus auctoritate fancimus, eos, qui deinceps aliquid hujusmodi crediderint attentandum, iisdem possessionibus esse privandos.

1 *Et Arcadius A. in vet. quib. lib.* 2 Refectionem. 3 Coloni patrimoniales, qui solum verterunt, quique ad alia loca dirigentes, sive militiæ nomen dederunt, revocandi, nili veterani fint. 4 Al. *Diligentes.* 5 Al. *Diligentes.* 6 Veterani sunt, qui castrenfibus stipendiis otia quieta meruerunt. vid. *l.* 1. 2. & 4. *ff.* & *l.* 6. *de veterani. l.* 12. *tit.* 47. 7 Al. *deeft*, *alias* etiam. 8 Tela in ufum vomeris & ligonis convertere incivile: hoc eft, ex veterano milite colonum fieri. Civile tamen eft jacis ftudiofis.

9 *S. C. Theod.* 9. 10 Parvuli dicuntur intra annum vigefimum quintum. *l.* 2. *ff. de fundis patrimonial. b. l. tit.* 61. 11 Orti ex Curialibus, ex militia retrahendi ad munera patria feu curiam fuam. *l.* 17. *ff. de decur.* 12 Ex coloris. Nati ex colonis patrimonialibus, vel Saltuenfibus ad agrorum cultus revocandi. 13 Hoc eft, ad ftivam & aratrum. 14 Al. *degil.* al. *additur poft* profint, *& eft ex fubfcriptione.* 15 *Ex lib. c. tit. 9. l.* 2. *C. Th.* 16 *Juris alieni*, in C. Th. 17 Recipiens, aut occultans colonum patrimonialem qua pœna teneatur. de privato adde *l.* 12. *fupr. de agricolis. b. l. tit.* 47. 18 Quoniam hic omifla funt e C. *Theod.* quem vide.

19 Coloni patrimoniales forum fortunatæ apud præfidem provincie: & apud eum litigant de colonaria fua conditione: deducuntur autem ad eundem præfidem a tribunis, vel decibus, fub idonea cautione.

20 Al. *emphyteuticarium.* 21 *Ad Proculum Procenf. Africæ*, in C. *Theod.*

22 *C. Th. l.* 3. 1. 23 Patrimonialium fundorum emphyteuticarii ab extraordinariis muneribus excufantur. 24 *Adeeft a God. Theod.* 25 Patrimonialium fundorum emphyteuticarii a munere viarum muniendarum non excufantur. adde *l.* 4. *f. de privilegiis domus Augufte. b. l. tit.* 74. 26 Itinerum refectio prodeft omnibus.

27 Immunitas non datur ab iis, quæ in communi omnibus profunt fint.

28 *Eße fejunctis*, in C. *Theod.* ex quo reftituenda hic eft fubfcriptio, P. P. Non. Majj, *Carthagine*, Conftantino A. V & Licinio CC. Conff.

29 Catulinum P. P. Africæ.

30 *C. Theod.* 11. 16. 1. 31 Patrimoniales fundi ab extraordinariis muneribus excufantur, *l.* 15. 8. *de excuf. muner. l.* 10. *tit.* 47. 32 Patrimoniales fundi ne quidem extraordinariorum munerum medium nec tertiam partem exfolvere debent. *l.* 4. *C. Theod. eod.* 33 Patrimoniales fundi principi præftant auri fpecies & frumentum, *l.* 2. *fupr. de fund. patrimon. b. l. tit.* 61. *l.* 10. 8. *de excuf. muner. l.* 10. *tit.* 47.

34 *Cod. Theod.* 11. 19. 2. 35 Multa funt hic & poftea addita a compofitoribus.

36 Patrimonialium fundorum poffeffores pro rata poffeffionum folemnibus fundionum fatisfacere tenentur. 37 Patrimonialium fundorum poffeffioris & privati fundi poffefforis eadem in inferendis folemnibus præftationibus ratio eft. 38 Patrimonialium & emphyteuticariorum fundorum poffeffores penfiones fuas, annonæ folemnes, quo anni tempore volverint, poffunt folvere, ita tamen ut integrum fuum canonem inferant ibitra tres ad fummum penfiones. 39 Solventi debitori apocham creditor (etiamfi paratum: dummodo non amplius quam in tribus per fingulos annos vicibus officio rationalis adfignent: ac [39] de fufcepto [40] ab eodem fecuritatem eodem die pro more [41] percipiant: modo ut intra Januariarum Iduum diem omnis fumma ratiociniis publicis inferatur: graviffimæ pœnæ fubdendo officio, fi cuiquam quolibet anni tempore (dummodo nequaquam numerum ternæ [42] illationis excedat) folutionem facere geftienti negaverit fufcepti onis officium: vel fi moram fecerit, in chirographo fecuritatis edendo: fuper quo poffeffores, aut Procuratores, vel Magiftratus, aut quicunque in locis fuerint, qui confciendorum actorum habeant poteftatem, conveniat conteitari: ut & de officii infolentia conftet, in quo exercenda vindicta eft: & his poffit eße conſultum.

5. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Meſſalæ P. P.

PEr omnes Provincias patrimonialium fundorum ab ordinariis [43] Judicibus canon exigatur: & quicquid exactum fuerit, dirigatur. † Sciant vero memorati judices nihil ſibi ex privatæ rei canone, vel ex eo, quod ex iisdem titulis contigerit [44], ad neceſſitates alias transferendum: niſi maluerint graviſſima ſeveritate eorum licentiam coërceri. Dat. 15. Kal. Jul. *Mediol.* THEODORO CONS. 399.

TIT. LXV.

DE FUNDIS REI PRIVATÆ, ET SALTIBUS DIVINÆ DOMUS.

Fiſco alienante rem non poteſt res avocari, ſed perpetuo penes ipſum, vel ejus ſucceſſores debet res permanere. Bald.

1. Imp. [45] CONSTANTINUS A.

UNiverſi [46] cognoſcant has poſſeſſiones quas de fiſco noſtro comparaverunt, ſeu comparant, nullo a nobis jure retrahi [47]: ſed propria firmitate poſſeſſas, etiam ad poſteros ſuos dominii perpetui durabilitate dimitti.

2. Impp. VALENT. & VALENS AA. ad Flavianum Com. R. P.

HI, quos commoditas privatæ rei prædiorum [48] ad ea poſtulanda ſollicitat, adeant tuæ dignationis officium, & modum ſuæ deliberationis indicent per libellos: certumque habeant [49] quod unaquæque villa cum eo onere, vel forma [50] cui nunc habetur obnoxia, ad novi domini [51] jura migrabit: ut ſi [52] quid adjecerit fumptus cura, vel ſolertia, quicquid mancipiorum, vel pecoris accreverit, capitationis, aut canonis augmenta non patiatur, ſed ſolis [53] dominis hereditaque dominorum ſit ceſſura felicitas. † Si quis autem in annis ſingulis [54] non ſolverit debitum ex re ipſius, quod in reliquis [55] remaniſſe claruerit, ſine aliquibus dependere cogetur inducias. † Sane ſi quem poſtea minus idoneum factum eße conſtet [56], nec ita ut expedit, rationem reddere penſionis: res, quas ex noſtris rebus acceperat, ad alium [57] idoneum jure quo ſancimus, transferentur: nec tamen decoctoris [58] cujusque reliquis [59], qui novus accedit, onerabitur.

3. Impp. GRAT. & VALENT. AA. [60].

QUicunque poſſeſſionem rei privatæ noſtræ acceptam ſuo nomine, vel jure perpetuo [61], & vel titulo conductionis ei crediderit eße tradendam, qui penſare utilitatem patrimonii [62] noſtri ſolvendo non valeat: is [63] pro eo, quem ſuccedaneum ſurrogavit, perpetuæ [64] ſolutioni ſtatuatur obnoxius.

4. Iidem ad Orebium [65].

UNiverſi fundi temporum [66] ad rationalium rei privatæ ſolicitudinem, curamque pertinent: atque ab his anniverſariis [67] ſolutionibus poſtulatis, peculiari (ut ſemper fuit) ſtudio defendantur.

5. Iidem ad Nebridium [68].

USus [69] aquæ, quæ fundorum noſtrorum utilitatibus ſerviebat, plurimum dicitur uſurpatione ſublatus: idque procuratorum [70] conniventia, vel diſſimulatione perfectum, ut agrorum fertilitas deſtituta [71], nullos fructus cultoribus præſtet [72]. Quia igitur ſatis injuſtum eſt ſtatum floorentis ante patrimonii, aridæ ſitis moleſtia fatigari: ad meatus priſtinos univerſum aquæ motum, temporis præſcriptione ſubmota, præcipimus revocari.

6. Imp. ARCADIUS [73].

EUm [74], qui [75] collegio, vel curiæ, vel burgis [76], cæterisque corporibus ſit) præſtare cogitur.

40 Suſceptum eſt fecuritas apocheæ. vide *Novell.* 130. *cap.* 1. 41 Promere. 42 Trinæ. 43 *l.* 7. *in pr.* 8. *de excuſ. tribut. l.* 10. *tit.* 19. *l.* 1. *in pr. J. de collat. fundor. fiſcal. b. l. tit.* 73. 44 Al. *exegerint.*

45 *Imp. Conſtantini Edictum ad Conſtantinopolitanos*, ita ſcriptum reperi in uno manuſcr. *al.* Impp. Conſtantinus & Conſtans AA. ad Helladorum. 46 Errores præſidum privatum a fiſco, firmiter id retinet, neque ullam ejus ademptionem vereri debet, ita ut id ad ſuos liberos durabiliter, ἐπιγόνοις transmittat. *Synopſ. Baſil.* 15. *tit.* 3. *ex lib.* 55. *patrimon. b. l. tit.* 61. 47 Retrahere dicit, ut *l.* 5. *circa med. J. de locat. præd. urbil. b. l. tit.* 70. ut & retrahere in *l.* 2. 8. *ne fiſcus rem, quam vendidit, evincat. l.* 10. *tit.* 4. 48 Pretiorum. 49 Habeat. 50 Fortuna. 51 Domini.

52 *in pr.* 8. *de annu agro deſerto. b. l. tit.* 58. 53 Solum. 54 *l.* 4. *fupr. de fundis patrim. b. l. tit.* 61. 55 Vide quod ſcripſi ad *l. ult. fupr. de cenſibus. b. l. tit.* 57.

56 Conſtabit. 57 *l.* 13. *fupr. de annu agro deſerto. b. l. tit.* 58. 58 Decoctor, qui pecuniam publicam decoquit, intercipit, interverrit. 59 Vide *l.* 11. 8. *de annu agro deſerto. b. l. tit.* 58. 60 Imppp. Gratian. Valentinian. & Theodof. AAA. ad Heſperium. 61 Id eſt, domini vel emphyteuſeos jure, ut in *l. penult. fupr. de annu.* hoc autem dicit lex: Si quis fundum rei privatæ jure perpetuo vel titulo conductionis, pro eo ipſe obligatur fiſco. *Mod.* 62 Patrimonii appellatione res etiam privatæ principis continentur. Eſt enim quoddam patrimonium principis privatum, *l.* 8. *C. Theod. de jure fiſci, l. ult.* 8. *de agric. & mancip. b. l. tit.* 67. aliud fiscorum, *l.* 1. 8. *de tabtil. l. tit.* 67.

63 *l.* 47. *in fin. ff. de jure fiſci.* 64 Perpetuo. 65 Al. *Eidem A. A. A. ad eundem.* al. *Ceperiou. tit.*, fed male. 68 Al. *Eidem A. A. A. ad Nepotianum.* al. *Nepotium.* 67 Al. *anniverſaria.* 68 Aqua plurimum nulla poſſit defendere temporis præſcriptio.

69 Aqua publica, ut riuſpublici, torrenti. *l.* 10. *tit.* 26. 70 Vide *l. ult.* 8. *de cenſit. in fundi.* 71 Fertilitates deſtitute. 72 Præſtent.

73 Impp. Arcad. & Honor. AA. Vincentio P. P. Galliarum. 74 *Ex lib.* 12. *tit. ult. l. fin. C. Theod.* quam confer: multa enim hic funt immutata. 75 Qui tri-ginta annos ſervivit collegio, curiæ, vel burgo, non revocandus eſt quaſi colonus alienus. 76 Burgi, corpora, *ut hic*, habitacula per limitem. Paul. Diaconus *Valentiniano*, Caſtella parva, Veget. 4. a voce πύργος hoc verbum deducitur, quæ vox etiam urbem ſignificat: unde leges urbanæ Aſtiphylo νόμοι πύργων. vide Cujac. 3. *obſerv.* 24. *in fin.*

Coloni ad aliquam militiam convolantes, revocantur ad antiquam culturam. Bart.

4. Iidem AAA. [1] Cynegio P. P.

SUper patrimonialium refectione [2] fundorum dudum noſtris eſt legibus conſtitutum, ut [3] hi, qui eos colentes ſolum eorum verterant: nunc [ad] alia [ſe [4]] loca dirigentes [5], nunc ad militiam convolantes, ad avitas conditiones & propria jura revocentur. Cæterum eos, qui caſtrenſibus ſtipendiis otia [6] quieta meruerunt, [jam [7]] veterani conſtituti, nequaquam placet tela [8] in uſum vomeris ligonisque convertere.

TIT. LXIII.

DE FUGITIVIS [9] COLONIS PATRIMONIALIBUS, SALTUENSIBUS ET EMPHYTEUTICIS.

Coloni patrimoniales vel ſaltuenſes non obſtantibus aliquibus ſtipendiis, quæ promeruerint, revocantur ad primævam culturam agrorum. Bart.

1. Imppp. VALENT. THEOD. & ARCAD.

QUicunque parvuli [10] ex municipibus [11], vel colonis [12] patrimonialibus vel ſaltuenſibus, quorum tamen avi ac patres implicati hujusmodi functionibus fuerint, conniventia militaris officii ad ſtipendium caſtrenſe, vel officia diverſa tranſierint: ad munera patriæ, vel [ad] agrorum [13] cultus conventus ducibus, tribunis, ac præpoſitis revocentur, neque his ſtipendia [data [14]] profint.

2. Iidem AA. Cynegio P. P.

QUisquis [15] colonum patrimonialem [16] aut ſollicitatione ſuſceperit [17], aut occultatione celaverit: non ſolum [18] ipſum reſtituere, ſed etiam libram auri pœnæ nomine inferre cogatur. PP. 8. Kal. Novemb. *Conſtant.* HONORIO N. P. & EVODIO CONSS. 386.

Omnes adſcriptitii ad agriculturam prædiorum patrimonialium, ſi ad aliquam militiam convolaverint, revocantur. Bart.

3. Impp. HONOR. & THEOD. AA. ad Anthemium P. P.

CUjuscunque adnotationis, vel oraculi dudum impetrati, vel poſtea eliciendi auctoritate ſubmota: omnes, quos patrimonialium agrorum vinculis fortuna tenet adſcriptos, ſub quibuslibet gradibus militantes, ad [19] provinciæ moderatoris judicium illico ſub idonea interceſſione mittentur.

TIT. LXIV.

DE COLLATIONE FUNDORUM PATRIMONIALIUM, ET EMPHYTEUTICARIORUM [20].

1. Imp. CONSTANTINUS A. [21] ad Proculum Proconſulem Africæ.

EMphyteuticarii [22] poſſeſſores, qui manſuetudinis noſtræ beneficio ad extraordinaria [23] minime devocantur [munera [24]:] ſicut cæteri Provinciales, obſequium ſuum itineribus [25] muniendis impendant. Nulla enim ratione debent ab hoc, quod [26] in commune [27] omnibus profuturum eſt, ſejungi [28].

2. Idem A. ad Ovinium [29].

PAtrimoniales [30] fundos [31] extraordinariis oneribus, vel mediæ, aut tertiæ [32] portionis obſequiis fatigari non convenit, cum eosdem, & auri [33] ſpeciem, & frumenti plurimum modum conſtet perſolvere: ita ut qui violare ſtatuta tentaverit, puniatur. P. P. 6. Kal. Septemb. *Carthagini*, CONSTANTINO A. V. & LICINIO CONSS. 319.

3. Imp. JULIANUS A. [34].

OMnes, qui patrimoniales fundos ſive [35] communiter, ſive ex aſſe retinent, pro his conveniendi ſunt ad univerſorum munerum ad eosdem fundos pertinentium pro [36] rata portione, vel in ſolidum functiones, ſicut [37] unumquemque privatorum neceſſitas publicæ penſitationis adſtringit. Datum 5. Kalend. April. MAMERTINO & NEVITA CONSS. 362.

4. Impp. VALENT. & VALENS AA. ad Germanum.

PLacuit, ut emphyteuticorum fundorum patrimonialiumque poſſeſſores, quo [38] voluerint tempore, & quantum habuerint penſionis

1 *Et Arcadius A. in vet. quib. lib.* 2 Refectionem. 3 Coloni patrimoniales, qui ſolum verterunt, quique ad alia loca dirigentes, ſive militiæ nomen dederunt, revocandi, nili veterani fint. 4 Al. *deeſt.* 5 Al. *Diligentes.* 6 Veterani ſunt, qui caſtrenſibus ſtipendiis otia quieta meruerunt. vid. *l.* 1. 2. & 4. *f.* & *l.* 6. *de veterani. l.* 12. *tit.* 47. 7 Al. *deeſt*, *alias* etiam. 8 Tela in uſum vomeris & ligonis convertere incivile: hoc eſt, ex veterano milite colonum fieri. Civile tamen eſt jacis ſtudioſis.

9 *S. C. Theod.* 9. 10 Parvuli dicuntur intra annum vigeſimum quintum. *l.* 2. *ff. de fundis patrimonial. b. l. tit.* 61. 11 Orti ex Curialibus, ex militia retrahendi ad munera patria ſeu curiam ſuam. *l.* 17. *ff. de decur.* 12 Ex colonis. Nati ex colonis patrimonialibus, vel Saltuenſibus ad agrorum cultus revocandi. 13 Hoc eſt, ad ſtivam & aratrum. 14 Al. *degil.* al. *additur poſt* profint, *& eſt ex ſubſcriptione.* 15 *Ex lib. c. tit. 9. l.* 2. *C. Th.* 16 *Juris alieni*, in C. Th. 17 Recipiens, aut occultans colonum patrimonialem qua pœna teneatur. de privato adde *l.* 12. *fupr. de agricolis. b. l. tit.* 47. 18 Quoniam hic omiſſa funt e C. *Theod.* quem vide.

19 Coloni patrimoniales forum fortunatæ apud præſidem provincie: & apud eum litigant de colonaria ſua conditione: deducuntur autem ad eundem præſidem a tribunis, vel decibus, ſub idonea cautione.

20 Al. *emphyteuticarium.* 21 *Ad Proculum Procenſ. Africæ*, in C. *Theod.*

22 *C. Th. l.* 3. 1. 23 Patrimonialium fundorum emphyteuticarii ab extraordinariis muneribus excuſantur. 24 *Adeeſt a God. Theod.* 25 Patrimonialium fundorum emphyteuticarii a munere viarum muniendarum non excuſantur. adde *l.* 4. *f. de privilegiis domus Auguſtæ. b. l. tit.* 74. 26 Itinerum refectio prodeſt omnibus.

27 Immunitas non datur ab iis, quæ in communi omnibus profutura ſint.

28 *Eße ſejunctis*, in C. *Theod.* ex quo reſtituenda hic eſt ſubſcriptio, P. P. Non. Majj, *Carthagine*, Conſtantino A. V & Licinio CC. Conſſ.

29 Catulinum P. P. Africæ.

30 *C. Theod.* 11. 16. 1. 31 Patrimonialis fundi ab extraordinariis muneribus excuſantur, *l.* 15. 8. *de excuſ. muner. l.* 10. *tit.* 47. 32 Patrimoniales fundi ne quidem extraordinariorum munerum medium nec tertiam partem exſolvere debent. *l.* 4. *C. Theod. eod.* 33 Patrimoniales fundi principi præſtant auri ſpecies & frumentum, *l.* 2. *ſupr. de fund. patrimon. b. l. tit.* 61. *l.* 10. 8. *de excuſ. muner. l.* 10. *tit.* 47.

34 *Cod. Theod.* 11. 19. 2. 35 Multa funt hic & poſtea addita a compoſitoribus.

36 Patrimonialium fundorum poſſeſſores pro rata poſſeſſionum ſolemnibus funditionis ſatisfacere tenentur. 37 Patrimonialium fundorum poſſeſſoris & privati fundi poſſeſſoris eadem in inferendis ſolemnibus præſtationibus ratio eſt. 38 Patrimonialium & emphyteuticariorum fundorum poſſeſſores penſiones ſuas, annonæ ſolemnes, quo anni tempore volverint, poſſunt ſolvere, ita tamen ut integrum ſuum canonem inferant ibitra tres ad ſummum penſiones. 39 Solventi debitori apocham creditor (etiamſi

poribus per XXX. [1] ann. sine interpellatione servierit: res dominica [2], vel intentio privata non inquietabit, si colonatus, vel inquilinatus quæstionem movere [3] tentaverit: sed in curia, vel in corpore in quo fervierit, remaneat. Datum 3. Kalend. Jul. *Mediolan.* STILICHONE, & AURELIANO CONSS. 400.

7. Impp. THEOD. & VALENT. AA. [4] ad Eudoxium [5].

NEmo [6] dempto [7] canone ad comparationem dominicæ [8] possessionis accedat. Quod si quis in posterum ad interdictum contractum accesserit, eum volumus pretia [9] perdere [10] perpetuo: nec expensarum, vel melioratæ rei fructuum exactioni compensationem opponere: nec temporis sibimet contra [nostra] commoda præscriptione [excepto vetustatis [11] auxilio [12]] blandiri; Palatinum etiam officium, si quoquo [13] modo contractus ejusmodi fuerit celebratus, vel si talem petitionem instruxerit, quinquaginta pondo auri pœnæ nomine inferre privato nostræ manifestudinis ærario: nulla liberalitate nostræ clementiæ, nulla sanctione contra tanta rei privatæ commoda valitura, licet adnotatio, vel divina pragmatica sit; quæ contra vetita canonem vendere concedat [14], vel pœnam Palatino remittat [15] officio. Dat. 13. Kalend. Jun. *Constantinop.* ANATOLIO V. C. CONS. 440.

TIT. LXVI.

DE FUNDIS ET SALTIBUS REI DOMINICÆ [16].

Immittens animalia in pascua principis, animalia perdit, procuratorque fisci, qui hoc consentit, gravissime punitur. Ang.

1. Imppp. VALENT. THEOD. & ARCAD. AAA. ad Dripatium.

SI quis ovium [17], vel equarum greges in saltus rei dominicæ alienus immiserit: fisco illico vindicentur. Quod si venalis procurator [18] coniventia, ut id deinceps tentetur, admiserit: eos gravissimo jubemus supplicio subjacere.

2. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. ad Paulum Comitem dominicæ rei [19].

SI qua [20] loca [21] ad sacrum [22] dominium [23] pertinentia cujuslibet temeritas occupaverit: secundum veteris [24] census fidem in sua jura retrahantur, rescriptis per obreptionem [25] impetratis, & præscriptione [26] longi [27] temporis, & novi census præjudiciis in hac causa summovendis [28]. Neque enim, aut precatio colorata, aut incubatio [29] diuturna, aut novella professio, proprietatis [30] nostræ privilegium [31] abolere potuerunt. Dat. 5. Kal. April. CP. ARCAD. IV. & HONOR. III. AA. CONSS. 396.

TIT. LXVII.

DE AGRICOLIS, ET MANCIPIIS DOMINICIS VEL FISCALIBUS [32] REIPUBLICÆ [VEL PRIVATÆ.]

1. Imp. CONSTANTIN. A. ad Constant. P. P.

NUllus omnino originalis colonus [33] rei privatæ nostræ ad [34] aliquos honores, vel quælibet alia civitatis munera devocetur. Non enim civitatum ordinibus, & cæteris, ex quibus pro multitudine fieri nominationes oportet, per omnia florentibus ad hæc suprema præsidia injuriosa nominatione descendendum est.

2. Idem A. Januario P. P.

COlonos nostros, qui privati [35] sunt, vel ad ratiocinia gerenda, vel ad colendos agros idonei, retrahi jubemus, ac tantum colendis nostris rebus addici: quinetiam in posterum observari, ne quis eorum rem privatam cujusquam gerendam, aut aliquid administrandum suscipiat.

3. Idem A. ad Equitium Magistrum equitum, & peditum [36].

SErvi, atque coloni, & eorum filii, vel nepotes, vel quicunque de fundis, ac possessionibus nostris clanculo ad officia convolaverint diversa: reddantur, etiam [37] si armatæ habuerint sacramenta militiæ. Nos enim etiam eos discingi jubemus, ac reddi, qui protectorum fuerint nomen adepti.

4. Imppp. [38] GRAT. VALENT. & THEOD. AAA. ad Florum.

EXingenuo, & colonis, ancillisque nostris [39] natos, natasve, origini, ex qua matres eorum sunt, facies deputari.

5. Imppp. VALENT. THEOD. & ARCAD. AAA. Cynegio P.P.

DOminicos [40] colonos, neque ad descriptionem [41] patimur devocari, neque extraordinarias pati functiones: maxime cum adversus consuetudinem memoratis onera dicantur inferri.

6. Impp. THEOD. & VALENT. AA. Valerio P. P.

QUotiens alicui colonorum agrum privati patrimonii nostri placuerit venundari [42]: non unus tantum, qui forte consortibus [43] suis gravis ac molestus existat, sed alii quoque duo vel plures ex simili origine ac [44] jure venientes, in suprædicta emptione focientur.

TIT. LXVIII.

DE PRÆDIIS [45] TAMIACIS, ET DE HIS QUI EX COLONIS DOMINICIS ALIISQUE LIBERÆ CONDITIONIS PROCREANTUR.

Natus ex uno parente tamiaco, & altero libero, tamiacus est. Bart.

1. Imp. ZENO A. [Chiferoti P. P.] [46].

SI liber [47] colonus, vel colona libera Tamiaco [48], vel Tamiacæ matrimonii jure copuletur: filii, vel filiæ ex hujusmodi contubernio procreati, vel procreatæ colonis dominicis adnectentur: si autem adscriptitius vel servus alienus colonam, vel ancillam dominicam [49] ducat inuxorem, vel adscriptitia, vel ancilla colono, vel servo nubat dominico [50], & ex hujusmodi conjunctionibus nati sunt liberi: veterum [51] legum jus tenere fancimus.

2. Idem Sebastiano P. P. [52].

MEminimus pragmaticam sanctionem jussisse fundos tamiaci juris in provinciis positos, nec non etiam possessiones *Gonatici* [53] *saltus* sub certa forma (salvo scilicet canone, & tributariis collationibus) hisdem prædiis impositis, volentibus distrahi, quatenus quicquid ex pretiis memoratorum fundorum posset restitui, publico inferatur. Sed licet per eandem sanctionem hujusmodi venditionum contractibus plenissima delata sit cautio, attamen perpetuæ emptionis securitati consulentes hujus etiam perpetuæ constitutionis auctoritate muniri eosdem emptores præcipimus.

TIT. LXIX.

DE DIVERSIS PRÆDIIS URBANIS, ET RUSTICIS TEMPLORUM ET CIVITATUM, ET OMNI REDITU CIVILI.

Ædificans in solo publico debet solvere debitam pensionem pro ædificio, si expediat reipublicæ, alias ipsum solum cum ædificio vindicatur. Bart.

1. Imp. JULIANUS A. Attico.

PRo ædibus quas nonnulli [54] in solo reipublicæ extruxerunt, placitam præstare pensionem [55] cogantur.

Tertia pars canonis, qui redigitur ex fundis, vel locis, reip. sufficit ad restaurationem murorum. Bart.

2. Idem A. Secundo [56] P. P.

[A]mphiliæ] etiam [57] civitates, & quæcunque aliæ quicquid [58] sibi acquirant, id firmiter habeant [59].

3. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. [60].

REstaurationi [61] mœnium [62] publicorum tertiam portionem ejus canonis [63], qui ex locis fundisve Reipublicæ annua præstatione

1 Vide *Novell.* 123. *cap.* 1. *in fin.* 2 Dominica res & privata idem, *ut hic*, & *l. 9. supr. de jure fisci*, quæ & proprietas, dominium. *l. 2. ff. tit. prox.* 3 Al. *opponere.* 4 *Ex Novo Theod. de refcind. vend. rei dominicæ.* ubi hic legitur inscriptio, *Eudoxio C. P. P.* 5 Al. *Com. R. P.* 6 Emere dominum possessionem, canone detracto, nemo potest. Num & pretium perdit, & fundum amittit: nec ea, quæ impendit aut melioravit, recipiet: nec compensabit cum fructibus, qui ab eo exiguntur: nec præscriptionem temporis habebit. Quinetiam palatini, qui, ut talis emptio fieret, adnuerint, quinquaginta libras auri, nullo beneficio in his valituro, præstant. *Synopf. Basil. d. tit.* 15. *c.* 5. vide *l. 2. supr. sine censu vel reliquis.* 7 *Acempto, in Nov. Theod.* 8 Domino rerum, hoc est, principi privata conservari, publice interest. 9 Emendis contra interdictum legis poena hic est, pretium, expensas, meliorationes in rem factas amittere, præscribere non posse. Alias interdum pretium amittitur tantum: ut si quis centum absque terra emerit. *l. 7. supr. de agricolis. b. l. tit.* 47. Imo ne pretium quidem: ut si non vicinus vicanei fundum compraverit: contractus quidem nullus est, emptor tamen non amittit pretium. *l. unic. in fin* 8. *non licere habitatoribus Metrocomiæ. h. l. tit.* 55. 10 *Irrogredere, in Nov. Theod.* sed emendanda est ex hac lectione. 11 Vetustatis vocabulum alias significat quadraginta annos: alias 30. vide *l.* 11. *supr. de fundis patrim. h. l. tit.* 61. alias 20. annorum spatium: *l.* 1. *in fin. l.* 2. *in prine. l. ult. ff. de aqua & aquæ pluv. adde l.* 13. *ff. de cohortalib. l.* 12. *tit.* 58. *ff. l.* 2. *C. Th. de long. temporis præscript.* Ita distinctum tempus varie solet accipi. *l.* 1. *C. Th. de act. certo tempore finit. l.* 2. *supr. de præscript.* 30. *annor. l. qui in provincia. C.* 7. *ff. de ritu nupt.* vide Cujac. *obs.* 28. 12 Abiunt a *Nov. Theod.* & addita fuerunt ex *l. ult. supr. de fund. patrim. h. l. tit.* 61. ut recte observavit *Pithœus.* 13 *Quo, in Nov. Theod.* 14 *Concedet, in Nov. Theod.* 15 *Remittet, in Nov. Theod.* ex qua subscriptionem restituere potes.

16 *Tamiacæ*, in meo manusc. est, *Dominicæ*. Goth. Res dominica & res privata idem est, ut constat ex *l. pen. tit. præcedentis*, *l.* 9. *supr. de jur. fisc.* Hinc *tit. l.* 2. præsentem vocat & dominium. Debuit igitur (inquit Cujacius) superior titulus ita concipi: *De fundis & saltibus rei dominicæ.* vel, *De fundis & saltibus rei privatæ.* & hic non interponi. *Mod.* 17 Grex ovium vel equarum in saltus dominicos immissus fisco vindicatur. 18 Procurator. 19 Al. *domorum.* 20 C. Th. *to. l.* 15. *l.* 3. *supr. ne rei dominicæ vel temporum.* 21 *Uiquam loca*, in C. Theod. 22 Dominium hic appellat res privatas. 23 *Tametsi*, Hal. 24 Sensu antiquo fundum, non novo. *l.* 1. *supr. de censf. h. l. tit.* 57. 25 Obreptitia rescripta non præcanda, sed utilia fisco. 26 Præscriptionem. 27 Dominio sacro, non possessioni longi temporis favendum. 28 Quædam hic omissa funt e *C. Theod.* 29 Incubatio eli malæ fidei possessoris. 30 Proprietatem quoque hic appellat res privatas. 31 Vide *l.* 2. *supr. de præscr.* 30. *vel* 40. *annor.*

32 In Scriptis nostris exempl. legitur, *fiscalibus*, *sive rei privatæ*, sic in meo recte. *Cont.* 33 *l.* 5. *l. 3. h. l. & l. ult.* § 1. *l. fi. ad municip. l.* 5. § *coloni. ff. de jure immunit.* 34 Coloni rei privatæ ad honores aut munera civilia devocari non debent. 35 Coloni rei privatæ principis alienam rem administrare non possunt. 36 Al. *redituum*; sed male. 37 Coloni rei privatæ principis a militia armata, etiamsi protectores sint, ad propriam conditionem cum sua sobole retrahendi. 38 Al. *Idem A. ad Florentium.* 39 Δελεὰς διονυσιακὰς Græci appellant ancillas dominicas: ut fit sensus: Ex ingenuo & colono ancillaque dominica natum, matris conditionem sequi: & origini ejus deputari. *Syn.* 55. *tit.* 11. *cap.* 12. colonus est dominicus. adde *l. 19. supr. de agric. & cenfit. h. l. tit.* 47. 40 *l.* 1. *supr. h. t.* 41 Coloni rei privatæ principis nullam descriptionem pati debent, aut ad extraordinaria munera devocari. adde *l. 1. 5. de agricolis, & cenfit. h. l. tit.* 47. *l.* 1. 5. *ne rusticani. h. l. tit.* 54. 42 Coloni æger venditus, non uni consorti tantum addicendus est, sed duobus saltem vel pluribus. 43 Consortes, qui ejusdem funt originis. vide *l.* 14. *supr. de contrab. empt.* 44 Aut.

45 *Tamiaca* prædia in provinciis erant fervis suis & colonis insfructa. *l. 1. l.* 2. *hoc tit.* sed & equitiis. *Novell.* 30. *cap.* 5. *in fin. c.* 6. *c.* 7. in Cappadocia fuerunt frequentia. *d. c.* 6. *&* 7. vid. Alc. *hic. &* Perthon *sup. ad tit. de fund. rei privat.* Goth. *Taxatico* cellarium dicitur in *Nov. Martiani de ind. rel.* & ideo eorum cura pertinebat ad Comitem domorum, & præpositum sacri cubiculi; & hac ratione domus separatur a re privata; quod enim domui deputatur, cellario deputatur, vel cubiculo: Res privata aliis necessitatibus. *l. ult. infr. de privil. dom. Aug. vel res privat.* Verum & domus sæpe ad rem privatam referuntur, itidemque dicuntur & *tamiaci & domines*, ut in *l.* 1. mox quæ offensit ex colono libero & tamiaca, vel contra, tamiacum natsci. Ex adscriptitio vel fervo alieno & tamiaca, vel e contrario natum, matrem sequi. nam hoc jus antiquum est. *l.* 21. *supr. de agr. cens.* Mod. 46 Pro inclusis meus liber habet, *præpositis fenestris* forte deest verbum patrimonii. *Cont.* 47 Coloni liberi res proprias habent: *ut hic*, adscriptiti servi & peculia eorum in potestate dominorum. *l.* 18. *l.* 19. *in fin. l.* 21. *in fin. supr. de agricol. & cenfitis. h. tit. tit.* 47. terram tamen dimittere non possunt, ut qui possessione 30. annorum quæsiti sint. *d. l.* 18. 48 *Tamicio. Nov. Martiani* ut *de indulgent. reliquorum.* cubiculum & cellarium principis, cui deputati erant reditus Tamiaci. Tamiaci vero servi, qui huic addicti. *Nov.* 20. 30. adde *Nov.* 30. *c.* 8. 49 Tamiacam. 50 Tamiaco. 51 *l.* 21. *supr. de agricol. & cenfit. h. l. tit.* 47. 52 Justinianus. 53 Al. *Gomaticii.* Sed Alciatus legendum existimat, *gunathetici*, vel *agonatheticæ*, *arg. l. 6. ff. tit. prox.* qui fecretum certaminum functionis deputati erant, ut tamen nihil mutetur, poterit dici Gonaticus saltus cujusdam dominici saltus proprium nomen, ut hic Cujac. fcribit.

54 Solarium conventum superficiarii, qui in fol. Reipublicæ ædificarunt, quotannis præstare debent. Solarium est autem, quod pro solo datur, vectigal soli. *l.* 2. 9. 17. *ne quid in loco publ. l. etiam.* 15. *ff. qui patiores.* Jull. 18. 55 Pensitatione. Goth. *ff. ne quid in loco publ. l. etiam.* 15. *ff. qui patiores.* Jull. 18. 55 Pensitatione. Goth. A solo *solarium* dicitur *in l.* 2. *ff. ne quid in loco publ. l. etiam. ff. qui patior. in pign.* Mod. 56 Al. *Sera.* 57 Et civitates. 58 Civitates quisquid sibi adquisierint, id firmo jure tenere debent. 59 Tenenat. 60 *C. Theod.* 15. *l.* 3. unde hæc inscriptio fic restitui potest: *Have Vincenti K. N.* 61 Al. *Ad restaurationem*, in *Cod. Theod. ad reparationem.* 62 Mœnium instaurationi tertia pars canonis, qui colligitur ex fundis Reipublicæ, deputanda. vid. *l.* 10. *l.* 11. *supr. de operibus publ. l.* 18. *C. Theod. h. t.* 63 Tertia pars canonis, qui colligitur ex fundis reip. mœnium instaurationi deputandus est. *l.* 10. *supr. de oper. publ. l.* 18. *C. Theod. hoc titul.* Mod.

confer-

cónfertur, certum est satis posse sufficere. Dat. 3. Non. Jul. *Mediol.* OLYBRIO & PROBINO CONSS. 395.

Emptor reipub. vel templorum ipsam perpetuo possidebit: nec ab eo potest avelli, licet alius offerat meliorem conditionem. Bart.

4. Iidem AA. 1.

EOs [2], qui auctione [3] prima fundorum juris patrimonialis, sive templorum [4] possessores effecti sunt, vel fuerint [5], firmum dominium tenere decernimus, ne [6] ulterius vacillet uniuscujusque possessio: sed teneat quisque jus proprium, quod dato pretio roboratum est, vel fuerit.

Emptio rei emphyteuticæ fiscalis facta a privato, vel etiam a civitate sub pacto ne teneatur ad canonem, tenet: sed pactum est irritum. Bart.

5. Imp. VALENTINIAN. 7 A.

SI [8], qui [9] ex titulo donationis, vel emptionis, sive ex alio quolibet titulo possessiones, vel domus, vel ergasteria juris duntaxat civilis, quæ hujus juris esse vere probantur, cujuslibet civitatis, & præcipue hujus æternæ urbis, cui majorem debemus favorem, tam civilis (ut dictum est) juris, quam etiam agnonotheticas possessiones, a consulatu Ausonii, & Olybrii, dempto [10] civili canone acceperint: eos impositum eis canonem juxta fidem publicorum monumentorum civitatis, ad quam eædem res pertinuerint, præbere jubemus. Nam si privati juris debita non patimur denegari, multo magis præbenda sunt civitatibus, quæ jure debentur: cum sufficiat [11] possessoribus, quod apud eos dominium in perpetuum ex nostra liberalitate permaneat. Si quæ tamen possessiones juris civilis canonem privatis largitionibus in præsenti præbent, vel nunquam ademptum, vel postea impositum: ad hanc justionem non pertinebunt, sed privato ærario canonem, quem nunc agnoscunt, inferre ex more debebunt, dominio firmiter apud eos, successoresque eorum, & detentatores pari modo permanente [12]. Dat. 15. Kal. Februar. *Constantinop.* MARTIANO A. I. CONS. 451.

6. Imp. ZENO A. Eliano P. P.

HAc in perpetuum valitura lege sancimus, Nicensium [13] civitati [14], seu habitatoribus ejus, tam jus exactionis XL. [15] solidorum annui canonis civilis reditus ad suam patriam pertinentis, & possessoribus, id est, Callimacho [16], & Eliburno [17], necnon Emporio, & Veratorio [18] [cum Epotio [19] eorum sub territorio] Apamenæ civitatis constitutis, ex nuper lapsa tertia indictione cum ipsa restituti: quam si quid ex quo sanctio Martiani divæ memoriæ lata est, ad ejusdem civitatis præjudicium gestum est, infirmari, & quod ex eadem provisione civitatibus delatum interea [20] qualibet occasione minutum est, ex auctoritate constitutionis nostræ Serenitatis eisdem Civitatibus redhiberi: ita ut nec judiciaria auctoritas, nec imperiale rescriptum, quacunque vi delicet adjectione munitum, sæpe dictæ generalis legis vires possit infringere [21]. Quod si quis aliter fecerit, pœna gravi plectetur.

TIT. LXX.

DE LOCATIONE PRÆDIORUM CIVILIUM [VEL] FISCALIUM, SIVE TEMPLORUM [22], SIVE REI PRIVATÆ, [VEL] DOMINICÆ.

Prædia Principis, quæ in perpetuum locantur, sunt locanda divitibus & aliis cum fidejussoribus idoneis. Bart.

1. Imppp. GRATIANUS, THEODOS. & ARCADI. AAA. ad Florum P. P.

DIvi patris nostri aperta præceptione cavetur, fundos ex re privata nostra ita tradi perpetuarios [23], ut periculo [24] collocantium, officiorumque tradantur. Neque enim quicquam potest ex devotionis plenitudine vacillare, si apparitione judiciaria, & fundi idoneis attributi sunt, & inde fiscalis indemnitas idonea fidejussione est munita, quorum si alterum, vel utrumque neglectum est: quæ ex hoc titulo pensitatio canonica defideratur [25], ex officiorum facultatibus fervetur [26].

A colonis perpetuis fundorum publicorum non auferuntur fundi, licet alius meliorem offerat conditionem. Bart.

2. Iidem AAA. Nibrio [27].

FUndi reipublicæ ab his, qui [nec [28]] titulo conductionis eos detinent [29], quique meliores cultu patrocinante reddiderint: nec

1 Cesario P. P. 2 Emptores patrimonialium fundorum, templorumve, solutis pretiis, dominium nunquam ipsis adimendum habeant. *Syn. fcifi. t.* 15. *tit.* 3. *c. in lib.* 55. *Mod.* 24 *l.* 7. *in fin. supr. de fundis patrimonialibus. h. l. tit.* 61. 3 *Actione*, Hal. *auctoritate.* 4 Templa paganorum ab Imperatoribus vendita fuisse, hic locus indicio est. *l.* 5. *supr. de fundis patrimon. h. l. tit.* 61. 5 Vide *l.* 6. *supr. de fundis patrimon. h. l. tit.* 61. 6 Nec. 7 Imp. Valentin. & Martianus AA. Palladio PF. P. Orientis, *in Novell. Martiani.* 8 Si qui vel per donationem, vel emptionem, vel per alium modum aut ergasteria civilia, præfertim Constantinopolitanæ urbis, aut *agonotheticas* possessiones a consulatu Ausonii & Olybrii, dempto canone, acceperunt, deinceps impositum eis ab initio canonem præbeant. Nam si privatos frandari nolumus, multo minus urbes: intellectu hujus l. vide Alvar. Valasc. *de iure Emphyteut. quæst. 1. num.* 7. S. L. 9 Sumpta ex Novella Martiani de præditis civitatum omnium, quæ hodie extat in breviario Alarici: sed hic multum immutata est. 10 *l. fin. supr. de fund. rei privat. h. l. tit.* 61. 11 Vide *leg. 6. supr. de fundis patrimonialib. h. l. tit.* 61. 12 *Ex Nov. Martiani* hæc subscriptio restituta est. 13 Ut Nicænorum civitati reditus circa Apamæam restituatur, quem Martianus ad allos usus destinaverat: & si quod aliud præjudicium ei civitati ex Martiani fanctione factum, irritum fit, quæ pœna in fecut hac metropolis est Bithyniæ. 14 De Nicæa intellige: metropoli videlicet Bithyniæ, sub qua fuit Apamæa. al. *Nicenensium.* al. *Nicæ sium.* 15 Al. *quadringentorum.* 16 Al. *Calamo.* 17 *Heliodoro.* al. *Eliborno.* al. *Zeliborno.* 18 Varateno. & *abogl.* & al. *Varatorio.* 19 Cujac. hic emendat, *Epotio*, vel dixi ad *l. fundum.* 68. *in fin. ff. de leg.* 3. *Novell.* 128. *cap.* 8. 20 *Interea*, & post illud verbum fit interpunctio. 21 Refringere. 22 Templorum & civitatum. 23 Differentia est inter perpetuarios conductores, de quibus hoc titulo tractatur, & emphyteuticarios. Perpetuarii enim domini non sunt, & mancipia manumittere non possunt, juris tamen tui abalienationem habent. Emphyteuticarii sunt domini & manumittere possunt; & ideo perpetuarium jus ab emphyteuticario recte distinguitur hoc modo *ex l. 2. supr. de off. com. rer. privat. perpetuarii emphyteuticarii.* sic enim ibi legendum. atque ita Nov. Valentiniani *de præs.* 30. annum. jus perpetuum separatur a jure emphyteuticario. Ergo conductio alia est perpetua, alia temporalis. *l.* 10. *supr. de locat.* ficut & emphyteusis dominii jus est perpetuum. *Mod.* 24 *l.* 7. *in fin. supr. de fundis patrimonialibus. h. l. tit.* 61. 24 Defiderant. 26 *Serventur*, sed in *lib. Aur. emendat.* 27 Al. *Nebridio Com. r. p. tertio in meo manuscr.* Cont. 28 Abest negatio a quibusd. veter. lib. & hanc locum affirmative legendum esse, Græcorum auctoritate confirmat Cujac. 29 Vide *l.* 1. *ff. si ager vectigalis.* 30 Addictionis, male. adjectio quid esset, dixi ad *l.* 1. *supr. de vendendis rebus civitatis. h. l. tit.* 31. *& ad tit. ff. de in diem addict.* 31 Imp. Arcadius & Honorius AA. Adriano P. P. *in quib. lib.* 32 Locatio prædiorum civilium fiscalium & templorum fit publice, prius edito libello & proscripto. *l.* 6. *supr. de fide & jure hasta fiscalis. l.* 10. *tit.* 3. Goth. Vide Mynsinger. *lib.* 4. *obf.* 23. Vincent. de Franc. *decif.* 406. *num.* 7. Boër. *decif.* 107. Sanmient. *lib.* 3. *select. cap.* 7. S. I. 33 Locationes prædiorum civilium fiscalium, templorum plus licitanti addicuntur. 34 *l.* 5. *verf. si vero pro talh.* Goth. Puto (inquit Cujacius) legem accipiendam de conductione temporali, ut veteres conductores novis præferantur contra *l. ne cui. supr. de locat.* fi quantum adjiciunt novi, tantundem offerant ipsi. Conductioni autem temporali supra adjicere licere probatur ex *l. feq.* atque cum conjungenda videtur *l.* 2. *supr. de offic. com. rer. privat.* vide & Sarmientum *lib.* 3. *select. c.* 7. Mod. 35 *Al.* additur, *vetus.* 36 Collocata. *Goth.* Ad hanc l. vid. Alc. *lib.* 1. *parerg. cap.* 37. S. I. *l. 6. supr. de fund. patrim. h. l. tit.* 61. 38 Colloeabitur. 39 Conductorem in perpetuum posse eam vendere, donare, & ad posteros transferre, hinc colligunt Azorii. *hic* & Bart. Corfet. *supr. Locatum.* 40 Pervenit. 41 Trahendam: dixi ad *l. fundum.* 68. *in fin. ff. de leg.* 3. *Novell.* 128. *cap.* 8. 42 Locationes rerum privatarum principis a Comite rerum privatarum habent.

44 *l.* 4. *supr. h. t.*

45 *C. Theod. lib.* 10. *tit. ult. l.* 1. 46 Legibus etiam addicti homines pertinentes ad domum Augustam, Græci ita habent, πάντες κατὰ νόμους πεδιτικοὶ εἰσιν καὶ τῷ δείῳ διαζεύξεως εἴσιν. 47 *Sententiam*, in *C. Theod.* 48 *Nullisque*, in *C. Theod.* 49 Se immiscerant. 50 Nec. 51 Hæc ultima clausula abest a *C. Theod.* 52 Adde *l.* 3. § 17. *ff. de SC. Silanian.*